

Een brief/oproep van wethouders, voor wethouders

over lokale democratische vernieuwing

gemeenteland, 22 november 2017

Beste collega-wethouders, toekomstige wethouders en kersverse minister van Binnenlandse Zaken,

Nog ruim honderd dagen voordat we in bijna alle gemeenten weer naar de stembus gaan. Honderd dagen totdat er nieuwe gemeenteraden worden gekozen, coalities worden gesloten en collegeprogramma's worden opgesteld. Met deze brief doen wij een oproep om lokale democratievernieuwing een nadrukkelijke plek te geven in die programma's. Omdat we ons zorgen maken over, en verantwoordelijk voelen voor, de kwaliteit van de lokale democratie.

Wij zijn een groep wethouders uit het hele land, dwars door alle politieke partijen en bewegingen heen. Wij maken ons ernstige zorgen over de gevoelens van onvrede, onrust en afkerigheid van de politiek die we zien bij veel van onze inwoners. *"Het vertrouwen en daarmee de legitimiteit van het (lokaal) bestuur staan onder druk"* (Op weg naar meervoudige democratie, zie. VdDonk). Wij voelen ons verantwoordelijk om als publieke ambtsdragers, gekozen en benoemd, een bijdrage te leveren aan het herstel van wederkerig vertrouwen: het vertrouwen van burgers in hun overheid maar ook het vertrouwen van de overheid in haar burgers. Het wederkerige vertrouwen dat de basis vormt van onze democratie, zowel landelijk als lokaal.

"De politiek heeft de democratie gekaapt" aldus Jacques Wallage. Democratie is de basis van onze samenleving, het gaat over de manier waarop we samenleven. Mensen met verschillende achtergronden, interesses en belangen leven en werken samen in straten, dorpen, gemeenschappen en netwerken. Daarbinnen zoeken ze steeds meer zelf naar oplossingen in het publiek domein. De gemeente kan beter luisteren en aansluiten bij lokale initiatieven. Een dienstbare gemeente die de lokale gemeenschap centraal stelt (ipv de partijpolitiek) en de vormgeving van de 'institutionele democratie' daarop afstemt.

Wij geloven daarbij in de kracht van de lokale samenleving. Wij geloven dat bewoners, buurten, wijken en dorpen meer ruimte willen en meer ruimte nodig hebben. Wij willen er als wethouders voor zorgen dat die ruimte er komt. De ruimte voor een buurtcoöperatie of een maatschappelijke aanbesteding die net niet binnen de lijntjes past. Ruimte voor verschil. We geloven niet in

blauwdrukken, omdat elke stad en elk dorp verschillend is. We herkennen het DNA, de dynamiek en sociale structuur en we gaan voor het unieke profiel. Echt zeggenschap en eigenaarschap brengen bij inwoners en bereid zijn de uitkomsten te accepteren waar in eerste instantie niet aan werd gedacht. Daarbij is het huidige systeem geen doel op zich; veranderingen van regels en instituties sluiten we niet bij voorbaat uit. Maar het gaat vooral om een verandering van gedrag en houding, ook ons eigen gedrag. Meer verbinden, meer vertrouwen, meer werken vanuit maatschappelijke opgaven.

Voor ons is dit een permanente zoektocht. Wij weten ook niet precies hoe het moet, maar we menen wel dat het echt anders moet. We zien overal mooie voorbeelden en experimenten, maar dat is niet genoeg. Hieronder doen we een aantal suggesties voor de komende jaren waar we graag samen met collega-wethouders verder invulling aan willen geven.

1. We maken na 21/3 (GR18) eerst samen met de stad/dorp(en) en de raad een maatschappelijk akkoord, met daarin niet alleen wat voor gemeente we willen zijn (visie) maar ook hoe we maatschappelijke opgaven samen oppakken (democratisch proces);
2. We gaan voor een open formatie waarbij de lokale opgave centraal staat, en de keuze voor wethouders ook mede hierop wordt gebaseerd;
3. We werken samen met betrokkenen en belanghebbenden, ook maatschappelijke organisaties en ondernemers, aan lokale maatschappelijke opgaven. Daarvoor organiseren we lokale democratische processen binnen politieke kaders. Denk aan burgerraden of andere vormen van inspraak;
4. Wij zetten ons in voor het democratisch gesprek, zowel binnen de raadsarena als in de lokale samenleving; investeren in democratische vaardigheden van bestuurders (democratisch vakmanschap), ambtenaren (democratisch professionalisme) en inwoners (democratisch burgerschap). We streven ernaar om de stem van de minderheid mee te nemen in een besluit waarin tegengestelde meningen worden verenigd (*deep democracy*);
5. Wij menen dat eigenaarschap en zeggenschap aan de basis staan van dorps- en wijkdemocratie. Wij werken aan democratische processen in buurten, wijken en dorpen; het aansluiten bij initiatieven en 'gemeenschapsdemocratie' zoals wordt vorm gegeven door inwoners zelf, maar ook het 'overdragen' van verantwoordelijkheden, zeggenschap en eigenaarschap. Wij pleiten er voor dat inwoners ruimte krijgen om minimaal 1% van de gemeentebegroting te besteden aan lokale initiatieven;
6. Wij willen invulling geven aan een dienstbare en uitnodigende overheid met ambtenaren die de ruimte krijgen om inwoners te begeleiden, ondersteunen en mee te denken zonder over te nemen;

7. Wij zien de worsteling van de gemeenteraad die zoekt naar een passende rol in een lokale netwerksamenleving, en we willen graag meedenken bij de zoektocht naar een betere balans tussen representatieve en participatieve vormen van democratie;
8. Wij gaan binnen onze eigen politieke partij of beweging ook het gesprek aan over nieuwe vormen van legitimiteit en democratische partijvernieuwing;
9. Wij zien het wethouderschap als een beroep dat we met veel plezier uitvoeren. Wij gaan werken aan ons eigen 'democratisch kompas'; waarbij we continu waken over de democratische kwaliteit van processen en besluitvorming, we voldoende ruimte bieden voor tegenspraak en bewuste afweging maken tussen belangen van alle bewoners (ook de minderheden), onze achterban en de eigen idealen. Eventueel houden we omwille van de toegankelijkheid een wekelijks inloopuur in een buurthuis, bibliotheek of café.

Herkent u dit en werkt u in uw gemeente ook aan de versterking van wederzijds vertrouwen? Wij zoeken collega-wethouders waarmee we over bovenstaande voornemens kunnen sparren. Denkt/doet u met ons mee aan de vernieuwing van de lokale democratie?

Is getekend, wethouders Bertien Houwing (Amersfoort), Birgit op de Laak (Horst aan de Maas), Doret Tigchelaar (Hattem), Floris Schoonderwoerd (Kaag en Braassem), Frits Westerkamp (Hollands Kroon), Jacques van Loevezijn (Raalte), Jan Brink (Zwolle), Jan Glastra van Loon (Bernheze), Jan ten Kate (De Wolden), Jan Overweg (Leusden), Jocko Rensen (Houten), Joost Reus (Culemborg), Ko Scheele (Ommen), Mary-Ann Schreurs (Eindhoven), Raf Janssen (Peel en Maas), Roy de Witte (Tubbergen) en Winnie Prins (Zeewolde).